

MEDGENERACIJSKE SKUPINE ZA KAKOVOSTNO STARANJE V SV

INTERGENERATIONAL GROUPS FOR QUALITY AGEING IN THE SAF

Professional article

Povzetek Kazalniki demografskih gibanj kažejo na hitro staranje prebivalstva, družba pa se mora nanje odzvati. Tudi nekdanji pripadniki Slovenske vojske, ki so že upokojeni, so izrazili potrebo in željo po sodelovanju z nekdanjim delodajalcem, da bi tudi tako kakovostno preživljali starost, zadovoljevali nematerialne potrebe, predvsem po temeljnem medčloveškem odnosu, doživljanju smisla starosti in medgeneracijskem povezovanju. Ministrstvo za obrambo se je odzvalo s projektom, ki predvideva ustanovitev medgeneracijske skupine za kakovostno staranje v krajih in njihovih okoliših, kjer živi najmanj 50 nekdanjih pripadnikov Slovenske vojske. Namen je uresničevanje programov samopomoči za nekdanje pripadnike obrambnega sistema, razvijanje organiziranega prostovoljnega dela, ustvarjanje razmer za smiselno in kakovostno življenje nekdanjih pripadnikov, medgeneracijsko sodelovanje ter razvijanje solidarnosti in občutka povezanosti v stanovski skupnosti.

Ključne besede *Medgeneracijska skupina, kakovostno staranje, nekdanji pripadnik, skrb za nekdanje pripadnike, upokojenec.*

Abstract Demographic trends show the rapid ageing of the population to which society must respond. Former members of the Slovenian Armed Forces (SAF) who have already retired, have expressed their wish and willingness to cooperate with their former employer. In this way they would be able to better enjoy their old age and satisfy their social needs for the building of basic human relationships, bringing meaning to old age and connecting with other generations. The Ministry of Defence responded to this with a project envisaging the establishment of intergenerational groups for quality ageing in all cities and districts with at least 50 former SAF members. The purpose of this project is to carry out self-help programmes for former defence system members, develop and organise voluntary work, create conditions for ex-members in order to lead a meaningful and quality

lifestyle, promote intergenerational cooperation, and foster solidarity and a feeling of belonging to a community of peers.

Key words *Intergenerational groups, quality ageing, former members, care of former members, pensioners.*

Uvod Ob načrtovanju prihodnjega življenjskega in delovnega prostora se pojavlja veliko vprašanj. Odločilen vpliv na podobo Slovenije in razvoja Slovenske vojske bodo imela med drugim tudi demografska gibanja (Vobič, 2009). Demografski kazalniki kažejo, da je starih ljudi vse več. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se bo v Sloveniji odstotek starejših od 65 let v obdobju do leta 2060 povzpел na 35 odstotkov celotnega prebivalstva, kar hkrati pomeni, da se bo zmanjšal delež mlajših od 15 let. Zadnja desetletja se viša tudi odstotek ljudi, ki živijo sami in so v starosti osamljeni (Pečjak, 2007). To razmerje ni ugodno in medgeneracijska solidarnost je na preizkušnji. Medgeneracijski odnosi so danes, ko je individualizacija v družbi zelo poudarjena, eni izmed najzapletenejših (Ramovš, 2003).

Vlada Republike Slovenije se je odzvala na problem staranja prebivalstva s sprejetjem Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010 in s Strategijo varstva starejših do leta 2010 z naslovom Solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva. Z resolucijo in strategijo želi povečati solidarnost in kakovost medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter zagotoviti kakovostno staranje. Ustvarjati je treba take razmere, ki bodo posameznikom v sodelovanju z drugimi v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočale ustvarjalno sodelovanje in življenje, ki bo ustrezalo merilom človeškega dostojanstva.

Tudi Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska kot delodajalca, ki jima je pomembna blaginja ljudi, sta začela izvajati dejavnosti, s katerimi izkazujejo skrb za zaposlenega oziroma pripadnika. Želita poudariti, da z odhodom zaposlenega iz službe oziroma ob upokojitvi njune skrbi zanj ni konec. Z ustreznim odnosom do ljudi želita pokazati svoje zavedanje, da sta primerno vzdušje v organizaciji in skrb za ljudi pomembna dejavnika pri zagotavljanju dobrih delovnih razmer. Zaposleni so zadovoljnejši, kar lahko posledično zmanjšuje delovni stres, prav tako so bolj motivirani in produktivni, kar pa vpliva na stroške. Hkrati želita s pozitivnim odnosom vzpodbujati in povečevati pripadnost zaposlenih in v širši javnosti ustvarjati ugled dobrega delodajalca.

Ministrstvo se na podlagi omenjenih izhodišč na problem odziva v okviru Urada za vojaške zadeve (UVZ), ki v Sektorju za odhode iz vojaške službe (SOVS) opravlja tudi usmerjevalne in organizacijske naloge, ki se nanašajo na izvajanje skrbi za nekdanje pripadnike Slovenske vojske. Temelj za navedene naloge je 92. člen Zakona o službi v Slovenski vojski. Ministrstvo je leta 2008 izdalo sklep za uvedbo tega člena. Tako je ustanovilo šest delovnih projektnih skupin: Klubski prostori za upoko-jence Slovenske vojske, Medgeneracijske skupine za kakovostno staranje, Beremo

skupaj, Univerza za tretje življenjsko obdobje, Varovano stanovanje ter Skupina mentorjev pri Knjižnično-informacijskem centru. Skupna cilja vseh projektov sta izboljšanje kakovosti življenja in ustvarjanje razmer za izvajanje skrbi za nekdanje pripadnike Slovenske vojske.

Pri projektu medgeneracijske skupine za kakovostno staranje je pomembna podpora organizacije, MO in SV pri samoorganiziranju vojaških upokojencev in drugih nekdanjih pripadnikov, in sicer zaradi ohranjanja in večanja socialne vključenosti in sodelovanja upokojencev, lajšanja njihovih psihosocialnih stisk in težav, ohranjanja in krepitve zdravja, medgeneracijskega povezovanja, širjenja in razvijanja prostovoljnega dela, pripravljanja srednje generacije na starost, zagotovitve medsebojne pomoči, vzbujanja občutka povezanosti ter pripadnosti v skupnosti in SV, vse to zaradi ustvarjanja kakovostnejšega življenja v tretjem življenjskem obdobju.

Strokovnjaki različnih strok so obširno in podrobno opisali vse vidike staranja v priročniku za socialno gerontologijo, ki sta ga uredila Redburn in McNamara (1998). Krizo človekove identitete ob upokojitvi sta raziskovala Cary Kart in Jennifer Kinney (2001). Ugotovila sta, da mnogi menijo, da redne službe ne more nadomestiti nobena aktivnost po upokojitvi, drugi pa, da jih veliko živi naprej brez večjih pretresov. Obdobje zaposlitve odloča o razporedu časa, službenih aktivnostih, medsebojnem komuniciranju in ustvarjanju stikov, ki ustvarjajo občutek sodelovanja in pripadnosti, kar se z upokojitvijo spremeni (Newman in Newman, 2003). Walsh (1988) navaja, da je upokojitev zelo stresna predvsem za moškega, ki odslej več časa preživi doma, vendar se ne znajde. Zanj je pomembno, da postopno išče novo identiteto, svoj prostor in odkriva nove načine sodelovanja z ženo. Tudi Lenzer (1998) ugotavlja, da se ljudje na upokojitev različno odzivajo, kar je odvisno od osebnostnih lastnosti posameznika, predhodnega aktivnega življenja in zunanjih dejavnikov. Na upokojitev se lahko odzovejo pozitivno in jo razumejo kot rešitev pred neljubo situacijo v službi, vendar nimajo načrtov za prihodnost. Sprejmejo jo lahko kot nagrado za dosednji življenjski trud in so zadovoljni ali pa jo razumejo kot nekaj, kar ni prineslo v življenje večjih sprememb, hkrati pa jih je strah novih izkušenj, na katere se morajo prilagoditi. Lahko pa si z upokojitvijo ovrednotijo dotedanje življenje in naredijo načrt za novo obdobje. Nekateri poskušajo po upokojitvi nadoknaditi zamujeno in preizkusiti vse, za kar do tedaj niso imeli časa. Mnogi vidijo v obdobju po upokojitvi možnost, da popravijo, kar so v življenju zagrešili. Nekaterim pa upokojitev prinese občutke praznine, nekoristnosti in v svojem življenju ne vidijo več nobenih možnosti. Zato je zelo pomembno, da se človek pripravi na upokojitev, da bo tretje življenjsko obdobje dojemal kot nov izziv v življenju, ki bo prinesel kakovostnejše staranje (Ramovš, 2003). To sta tudi namen in cilj delovanja medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje v SV.

1 PREGLED STANJA IN ORGANIZIRANOSTI UPOKOJENIH PRIPADNIKOV SV

1.1 Nekdanji pripadnik SV – upokojenec MO

Ko pripadniki SV dosežejo pogoje za pridobitev starostne pokojnine, navadno izkoristijo to možnost in se upokojijo. Ministrstvo izvaja priprave na upokojitev v obliki enotedenskega seminarja, na katerem se udeleženci pripravijo na prehod iz hierarhično urejenega delovnega okolja v civilno. Upokojenci se lahko vključijo v Društvo upokojencev MO. Zakon o službi v SV določa pravice o skrbi le za pripadnike SV. Nekatere od njih so zapisane tako, da ne vključujejo nekdanjih uslužbencev ministrstva, kar povzroča neenak položaj med upokojenimi pripadniki SV in upokojenimi uslužbenci MO. Taka delitev je nepotrebna in jo je treba odpraviti.

1.2 Pregled števila nekdanjih pripadnikov SV in perspektiva naraščanja

Da bi pridobili informacije o potrebah upokojenih pripadnikov SV, smo izvedli anketo med člani Društva upokojencev MO. Iz ankete je razvidno, da več kot polovica anketirancev pričakuje pomoč MO v tretjem življenjskem obdobju, kar je pomemben podatek za izvedbo projekta. MO spada med večje delodajalce v Republiki Sloveniji, saj zaposluje skupaj z zaposlenimi v SV 8855¹ ljudi. V SV je vojakov, podčastnikov, častnikov in vojaških uslužbencev 6949, civilnih oseb ter uradnikov 548, na ministrstvu pa je zaposlenih 1358 ljudi. Starostna struktura zaposlenih v SV med vojaki je v povprečju zelo nizka, saj Zakon o Slovenski vojski določa, da vojak lahko opravlja svoje delo do 45. leta, podčastniki in častniki pa morajo zapustiti SV, ko izpolnijo enega izmed pogojev za upokojitev. Starostna struktura upokojencev, ki so vključeni v Društvo upokojencev MO², je razvidna iz tabele, ki prikazuje njihovo število po upravah za obrambo.

Tabela 1:

Pregled članstva v Društvu upokojencev MO po upravah za obrambo

STAROST	UO CE	UO KR	UO LJ	UO MB	UO NM	UO PO	SKUPAJ
51–55	2	9	10	5	7	2	37
56–60	20	28	68	46	16	46	224
61–65	13	31	56	31	20	48	199
66–70	7	7	19	15	6	17	71
71–	1	0	2	0	1	0	4
SKUPAJ	43	75	155	99	50	113	535

¹ Podatki za september 2009.

² Vir: Društvo upokojencev MO, 2008.

Tabela 2:

Predvideno
naraščanje
števila upoko-
jencev SV do
leta 2015³

LETO	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	SKUPAJ
ŠTEVILO UPOKOJITEV	75	65	79	162	109	83	89	662

Podatki kažejo predvidene težnje naraščanja števila upokojencev, in sicer med letoma 2009 in 2015 bo upokojenih vsaj 1197 nekdanjih pripadnikov SV, brez upokojencev iz civilnega dela ministrstva.

1.3 Anketa o željah nekdanjih pripadnikov SV

Da bi pridobili nekatere demografske podatke, podatke o načinu preživljanja starosti upokojenih pripadnikov ter njihovih pričakovanjih do nekdanjega delodajalca v tretjem življenjskem obdobju je bila v okviru delovne projektne skupine za samopomoč leta 2008 opravljena anketa na rednih občnih zborih Društva upokojencev MO med 240 upokojenci oziroma člani društva. Na anketo je odgovarjalo 173 moških (72,1 %) in 67 žensk (27,9 %). Med anketiranimi je bilo 84 članov (35 %) starih do 60 let, 86 članov (35,8 %) od 61 do 65 let, 35 članov (14,6 %) od 66 do 70 let in 29 članov (12,1 %) nad 70 let. Od vseh upokojenih je bilo 109 (45,4 %) članov v pokoju do 5 let, 68 članov (28,3 %) od 6 do 10 let, 39 članov (16,2 %) od 11 do 15 let ter 24 anketirancev (10 %) nad 16 let. Večina, kar 191 (79,6 %), še živi z zakoncem, 17 (7,1 %) s partnerjem, 10 (4,1 %) z otroki oziroma vnuki, 2 (0,8 %) živita z drugimi, kar 21 (8,75 %) pa je samskih, od tega 75 % žensk. Iz odgovorov je torej razvidno, da so upokojenci v povprečju še mladi, da so v pokoju že precej časa in so vitalni. Večina (79,2 %) sicer meni, da bodo zmogli sami in s pomočjo družine preživeti kakovostno starost. Dobra polovica (54,6 %) anketiranih pa pričakuje tudi pomoč bivšega delodajalca. Iz vsega lahko ugotovimo, da se pripadniki MO upokojijo kot srednja (druga) generacija in da pripada največje število upokojencev zgodnjemu starostnemu obdobju. V anketo niso bili vključeni podatki o činu, položaju in izobrazbeni strukturi anketirancev. Ker je bila anketa opravljena samo med člani Društva upokojencev MO, vanjo niso bili vključeni nekdanji zaposleni, ki se po upokojitvi niso včlanili v društvo. Zanimiv bi bil podatek, kako oni preživljajo svoje starostno obdobje in kaj pričakujejo od delodajalca.

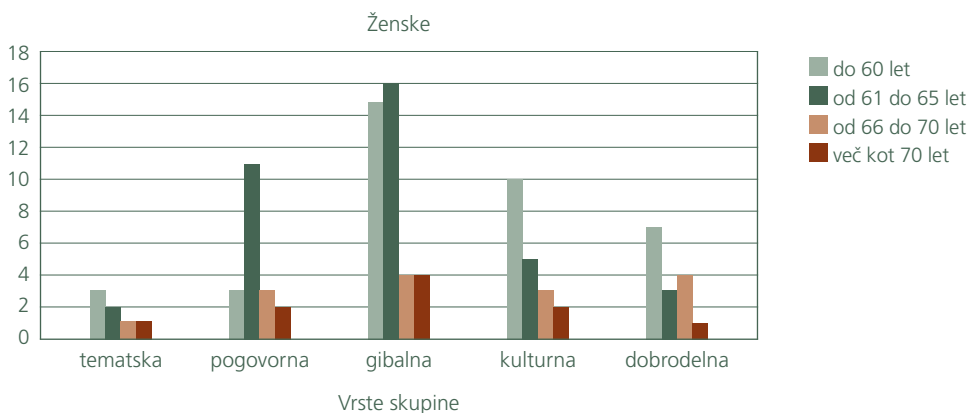
Anketa je pokazala področja zanimanja oziroma v kateri medgeneracijski skupini za kakovostno staranje bi upokojenci želeli sodelovati, kar je razvidno iz grafov. Namen tematskih skupin je druženje glede na skupni interes celovitega obravnavanja določenih tem, kot so na primer zgodovinske ali kulinarične, v primerjavi s pogovornimi skupinami, v katerih bi si člani sproti izbirali aktualne teme za pogovor glede na trenutno zanimanje, od na primer aktualnih družbenih dogodkov do zdravstvenih tem. Glede na aktivno službo, svojo trenutno vitalnost in precej nizko starost je

³ Vir: GŠSV, OPK, 2008.

največ zanimanja za gibalno skupino, v kateri bi se člani družili ob pohodih v hribe, rekreiranju v telovadnici ali na fitnessu. Seveda bi se z leti, ko bi članom telesna aktivnost začela povzročati težave, skupina sama preoblikovala glede na potrebe članov in morda postala kulturna. V okviru kulturne skupine bi se udeleževali raznih kulturnih prireditev, se pred obiskom pripravili nanjo z namenom, da se podrobneje poučijo o avtorju, njegovih delih, gledališki predstavi, glasbenem koncertu oziroma prireditvi, ki jo bodo obiskali. Srečanje po obisku prireditve pa bi bilo namenjeno premišljevanju o vtisih in osebnemu doživljanju dogodka. V dobrodelni skupini bi se člani ukvarjali z dobrodelnostjo na različne načine, predvsem bi uresničevali potrebe v kraju, v katerem živijo, glede na svoje fizične in zdravstvene zmožnosti (na primer obiskovanje nepokretnih, sodelovanje pri dobrodelnih akcijah).

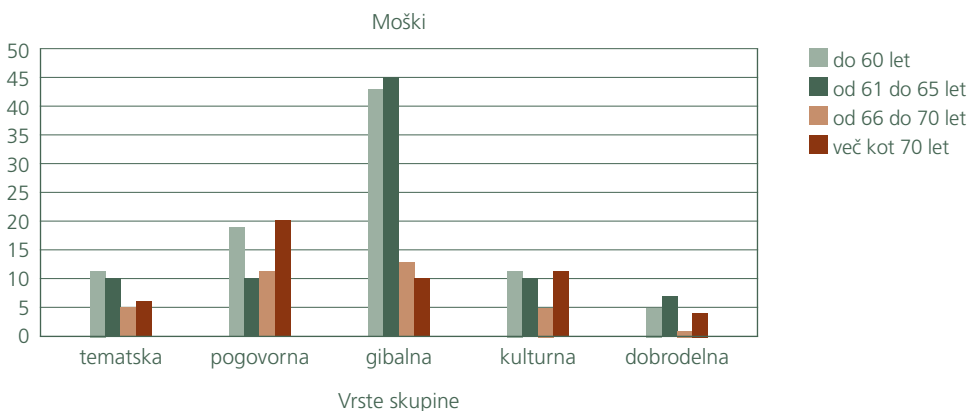
Graf 1:

Pregled
interesa
nekdanjih
pripadnic
za
sodelovanje
v medge-
neracijskih
skupinah
za
kakovostno
staranje⁴

Graf 2:

Pregled
interesa
nekdanjih
pripadnikov
za
sodelovanje
v medge-
neracijskih
skupinah
za
kakovostno
staranje⁵

⁴ Vir: anketa članov Društva upokojencev MO, 2008.

⁵ Vir: anketa članov Društva upokojencev MO, 2008.

Največ je zanimanja med anketiranimi za sodelovanje v gibalni skupini, in sicer ne glede na spol. Več žensk se zanima za sodelovanje v pogovorni skupini, sledijo kulturna, dobrodelna in tematska skupina.

2 MEDGENERACIJSKE SKUPINE ZA KAKOVOSTNO STARANJE NA MO

Med nekdanjimi pripadniki SV je vse več starih ljudi, ki potrebujejo medgeneracijsko razumevanje, podporo in solidarnost. S svojim preteklim delom so vtisnili pečat razvoju obrambnega sistema, njihove bogate izkušnje ter znanje pa so neprecenljivi viri za mlade in srednjo generacijo. Svoje stiske in tegobe lahko starostniki socialno kompenzirajo v skupinah za samopomoč (Ramovš, 2003) oziroma v medgeneracijskih skupinah.

Delo za projekt Medgeneracijske skupine za kakovostno staranje je bilo načrtovano v tesnem sodelovanju z Društvom upokojencev MO, saj načrt predvideva oblikovanje in delovanje medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje v vseh krajih in njihovih okoliših, v katerih živi 50 in več nekdanjih pripadnikov SV. Potrebne informacije in podatke smo pridobili tudi na treh delovnih obiskih, in sicer pri koordinatoriki lokalne mreže Medgeneracijskega društva Žarek v Novem mestu (Zveza društev za socialno gerontologijo – ZDSG), pri predstojniku Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje ter pri predsednici Zveze društev upokojencev Slovenije (ZDUS).

2.1 Medgeneracijske skupine za kakovostno staranje

Po Ramovšu (2003) so medgeneracijske skupine za kakovostno staranje manjše prijeteljske skupine, v katerih je največ devet ljudi. Skupina se srečuje redno, vsak teden, vodita pa jo usposobljena prostovoljska voditelja. Idealno bi bilo, da bi bile v skupini vse tri generacije. Vendar je bolj redkost kot pravilo, da bi v skupinah redno sodeloval kdo od mladih, se pa z njimi občasno povezujejo. Učinki za ljudi, ki se srečujejo, so večplastni, saj se starejši ne počutijo osamljeno, srednja generacija pa se pripravlja na svojo starost. Za dobro delovanje skupin je treba pridobiti primerne prostovoljce, ki so usposobljeni za vodenje skupine ter vzdrževanje njihove prostovoljske kondicije. Inštitut Antona Trstenjaka pod vodstvom dr. Jožeta Ramovša je prvi ustanovil skupino starih za samopomoč in krajevno mrežo medgeneracijskih programov za kakovostno staranje v Sloveniji. Predstavitev omenjenega programa na 6. konferenci ministrov za zdravstvo Evrope 1999 v Atenah je bila sprejeta z veliko zanimanja in odobravanja (Ramovš, 2003).

2.2 Implementacija projektne dela

Pri organizaciji medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje je treba izkoristiti sedanje in dopolniti nove organizacijske oblike MO, predvsem pa razpoložljiv kadrovske potencial. V sestavi ministrstva so Sektor za odhode iz vojaške službe (SOVS), šest uprav za obrambo (UO) po regijah, v katerih imajo določenega delavca, ki pokriva področje skrbi za nekdanje pripadnike, in šest vojaških

teritorialnih poveljstev (VTP)⁶, v katerih se načrtujejo vojašniški klubi. Kadrovskega potenciala SOVS, ki bi usklajeval delovanje skupin, obsega pet delavcev SOVS ter enega delavca z vsake uprave za obrambo. Vsi študirajo na Fakulteti za socialno delo. Delavci bi v okviru svojih rednih službenih zadolžitev še usklajevali in organizirali mreže skupin, skrbeli za mesečna intervizijska srečanja voditeljev skupin ter opravljali druge organizacijske naloge. Večina se tudi usposablja za voditelje medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje.

Najbolj bi lahko pri organiziranju medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje pomagale organizacije oziroma enote, ki skrbijo za ljudi v okviru civilno-vojaškega sodelovanja. To so predvsem Društvo upokojencev MO, ZDUS in Inštitut Antona Trstenjaka. Tako bi se združili vojaki in civilne osebe z ustrezno strokovno izobrazbo in s primernimi delovnimi izkušnjami, predvsem pa veseljem do tega dela.

2.2.1 Organiziranost medgeneracijskih skupin

V medgeneracijsko skupino za kakovostno staranje bi bilo vključenih do deset oseb (nekdanji pripadniki SV, drugi upokojenci MO in njihovi možje oziroma žene, zaposleni na ministrstvu, ter štipendisti), ki bi se srečevale enkrat na teden. Skupino bi vodila usposobljena voditeljica prostovoljca. Navadno vodi skupino voditeljski par in vsak od njiju mora spoštovati etična načela in organizacijska pravila ter strokovna izhodišča za delo. Voditelji skupin so prostovoljci, ki so ustrezno usposobljeni in izobraženi za vodenje skupin po uradno potrjenem programu.⁷ Poseben priročnik za voditelje skupin za samopomoč je pripravila Ingrid Russi Zagožen (2001). Voditelji skupin bi se dogovorili o medsebojnih pravicah in obveznostih z zvezo oziroma neposredno z Društvom upokojencev MO. Delo v skupini bi potekalo na podlagi strokovnih izhodišč, ki bi jih določila zveza. Skupine bi se dobivale v prostorih vojašnice, uprav za obrambo in drugih lokalnih središč, na primer centrov za socialno delo, zaradi mobilnostnih težav (na primer prevoz, bolezen) pa bi se lahko dobile tudi na domu katerega od udeležencev skupine. Medgeneracijske skupine za kakovostno staranje bi se povezovali tudi s civilnimi skupinami in zvezo.

Na podlagi statusa Društva upokojencev MO, ki je v javnem interesu na področju obrambe, bi se skupine financirale iz sredstev, ki jih MO namenja financiranju društva, iz vplačil članov sklada solidarnostne vzajemne pomoči in s prostovoljnimi prispevki.

Da bi delovanje medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje zaživelo, je treba pridobiti prostovoljce za vodenje skupin. Glavnino prostovoljcev bi obsegali člani Društva upokojencev MO, možnost vključitve pa bi imeli tudi drugi, na primer zaposleni na MO, drugi nekdanji pripadniki, družinski člani pripadnika ter štipendis-

⁶ Glede na pričakovano reorganizacijo MO in SV se bo morala tudi implementacija projektnega dela prilagoditi novim spremembam.

⁷ Po programu Zveze društev za socialno gerontologijo Slovenije ali Zveze medgeneracijskih društev za kakovostno starost.

ti. Delovali bi skladno s področnimi kodeksi.⁸ Pomembno je poudariti, da so voditelji skupin prostovoljci, ki se samoiniciativno pridružijo in jih veseli delo z ljudmi.

Nadaljevanje razvoja in širjenja medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje lahko dopolnjujejo spoznanja drugih projektnih skupin, predvsem projekt Varovana stanovanja. V okviru tega projekta so ugotovili, da bi bilo smiselno organizirati medgeneracijsko informacijsko središče. Po predvidevanjih bi potrebovali od 10 do 12 središč v vsej Sloveniji. Tako središče bi bilo lahko oblikovano, opremljeno in organizirano v stanovanju, ki je last MO, ali v prostorih nekdanjih izpostav (uprav) za obrambo. V njem bi delal ekonom ali gospodinja, ki bi bil zaposlen v invalidskem podjetju MO in bi skrbel za 10 do 12 nekdanjih pripadnikov, organiziranih v posebno skupino za medsebojno pomoč. Povezovanje in sodelovanje obeh projektnih skupin bi lahko potekalo tako, da bi se v posameznem središču oblikovala medgeneracijska skupina za kakovostno staranje, katere udeleženci bi bili nekdanji pripadniki oziroma uporabniki središča. Srečevali bi se v skupnem prostoru, voditelji oziroma voditeljski pari pa bi bili lahko zunanji prostovoljci. Prav tako bi v medgeneracijskih informacijskih središčih lahko potekale dejavnosti drugih projektnih skupin, kot je na primer univerza za tretje življenjsko obdobje, katere del bi bil tudi krožek Beremo skupaj (zaradi racionalizacije in medsebojnega prekrivanja vsebin sta združena v en projekt). Tudi člani projektne skupine Klubski prostori so ugotovili podobno, in sicer, da je treba urejati klubske prostore v večjih krajih, kjer živi več upokojenih pripadnikov SV in so bližji kraju bivanja ciljne skupine, ki bi bili večnamenski in v katerih bi lahko potekale dejavnosti drugih projektnih skupin. Projektna skupina enote mentorjev pri Knjižnično-informacijskem centru je opozorila na pojav, da se z upokojevanjem pripadnikov SV, ki so bili na strokovno zahtevnih položajih in so dobro fizično ter mentalno pripravljeni, izgublja veliko znanja, ki ga SV potrebuje in bi ga bilo dobro obdržati.

2.2.1.1 Poskusne medgeneracijske skupine za kakovostno staranje

Projekt Medgeneracijske skupine za kakovostno staranje predvideva v času svojega izvajanja usposabljanje voditeljev prostovoljcev. V sodelovanju z Inštitutom Antona Trstenjaka se je začelo usposabljati 16 prostovoljcev (zaposlenih na MO, specialistov, upokojenec in njihovih partnerjev). Usposabljanje je zasnovano tako, da prostovoljec oziroma prostovoljski par ustanovi novo medgeneracijsko skupino za kakovostno staranje. Tako se je v času usposabljanja začelo srečevati pet skupin po Sloveniji, in sicer v Novem mestu, Kranju, Mariboru, Ljubljani in Vipavi.

Sklep Uvajanje medgeneracijskih skupin za kakovostno staranje v vseh krajih in njihovih okoliših, kjer živi najmanj 50 nekdanjih pripadnikov SV, je oblika izvajanja programov samopomoči za nekdanje pripadnike obrambnega sistema. To je pomembna oblika skrbi za nekdanje pripadnike Slovenske vojske, ki se izvaja na podlagi dolgotrajnih izkušenj z uvajanjem skupin starejših za samopomoč v Sloveniji. Pomembno

⁸ Področna kodeksa sta Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu in Etični kodeks organiziranega prostovoljstva.

je, da MO v tesnem sodelovanju z Društvom upokojencev MO to dejavnost oblikuje na podlagi potreb, interesov in želja nekdanjih pripadnikov SV. Le tako se bodo skupine ohranile in pripomogle h kakovostnejšemu preživljanju tretjega življenjskega obdobja.

Poimenovanje *skupina za samopomoč* se je projektni skupini zdelo preozko. Primernejše se jim zdi ime *medgeneracijske skupine za kakovostno staranje*, ki bolje vključuje in poudarja bistvo druženja.

Skupine se bodo ukvarjale z zadovoljevanjem nematerialnih potreb po temeljnem medčloveškem odnosu, doživljanju smisla starosti in medgeneracijskem povezovanju. To bodo skupine prostovoljno zbranih nekdanjih pripadnikov obrambnega sistema in drugih upokojencev MO, katerih namen je, združiti se v prijateljsko skupino, ki se bo redno srečevala. Temeljna dejavnost v skupini bo pogovor o temah, ki člane povezuje. Skupine bodo negovale kulturo poslušanja, ki je temeljna za poglobljen pogovor. V pogovoru bo lahko sodeloval in posredoval svojo življenjsko izkušnjo vsak član, ki bo izrazil svoje občutke, stališča in mnenja. V skupini ne bo nihče moraliziral, poučeval ali kritiziral. Člani bodo zavezani k zaupnosti povedanega.

Učinki skupin so večplastni, saj rešujejo osamljenost ljudi, zmanjšujejo socialne stiske, razvijajo samopomoč, solidarnost in medsebojno pomoč, utrjujejo in širijo socialno mrežo, ohranjajo psihofizično aktivnost starejših, pomagajo pri sprejemanju in pripravi na starost, spodbujajo prostovoljno delo, medgeneracijsko povezovanje in solidarnost, povezujejo strokovne službe javnega sektorja z nevladnim sektorjem ter omogočajo prepletanje profesionalnega in prostovoljnega dela. Skupine se lahko širijo in poglobljajo področje dela samo s svojo voljo in sredstvi članov ter stopnjo pripravljenosti MO in SV, da skupinam pomagata. Za uspešno delovanje skupin ni treba posegati na področje zakonodaje niti zahtevati dodatnih finančnih sredstev, potrebne je le nekaj dobre volje in pripravljenosti za sodelovanje. Tako se lahko rezultat projektne skupine – poskusne medgeneracijske skupine za kakovostno staranje v SV – izpopolni in razvija s širjenjem mreže skupin po Sloveniji.

Rezultati projektne skupine kažejo, da je področje samopomoči zelo široko in globoko ter da sega celo do delovanja več medgeneracijskih družinskih skupnosti, kar je ena od najvišjih oblik organizirane samopomoči znotraj generacije starih v sodobni družbi. Z omenjenim projektom sta MO in SV kot delodajalca pokazala visoko raven zavedanja in pripravljenosti za udejanjanje skrbi za zaposlene.

Literatura

1. Kart, C. S., Kinney, J. M., 2001. *The Realities of Ageing. An Introduction to Gerontology.* Boston-London-Toronto-Sydney-Tokyo-Singapore: Allin and Bacon.
2. Lenzer, A., 1998. *Retirement Orientations: A Conceptual Overview.* V: Redburn E. David, McNamara P. Robert, ur. *Social gerontology.* Westport, Connecticut-London: Auburn House, 183–194.
3. Newman, B. in Newman, P., 2006. *Development through life. A Psychosocial Approach.* Belmont. CA: Wadsworth Cengage Learning.
4. Pečjak, V., 2007. *Psihologija staranja.* Bled: samozaložba.
5. *Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, št. 49/1996, 111/2000, 52/2001 in 82/2003.*
6. Ramovš, J., 2003. *Kakovostna starost, Socialna gerontologija in gerontagogika.* Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
7. Redburn, E. D., McNamara, P. R., ur., 1998. *Social Gerontology.* Westport, Connecticut-London: Auburn House.
8. *Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010, Uradni list RS, št. 39/2006.*
9. Russi Zagožen, I., 2001. *Živeti s staranjem in smrtjo. Priročnik za voditelje skupin starih za samopomoč.* Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
10. *Sestava SV. Dostopno na: <http://www.slovenskavojska.si/o-slovenski-vojski/> (5. 10. 2009).*
11. *Strategija varstva starejših v RS do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, oktober 2007. Dostopno na: http://mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/strategija_varstva_starejsih_splet_041006.pdf (1. 9. 2009).*
12. *Število zaposlenih na MO RS. Dostopno na: http://e-uprava.gov.si/ispo/zaposleni/osnovna.ispo?pageToModul=/podatki_indey.jsp (5. 10. 2009).*
13. Vertot, P., 2008. *Prebivalstvo se stara – potrebno je medgeneracijsko sožitje.* Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
14. Vobič, Z., 2009. *Kadrovski vidiki popolnjevanja vojaške strateške rezerve.* Bilten Slovenske vojske. Str. 161-180.
15. Walsh, F., 1988. *The Family in later life.* V: McGoldrick, M., 1988. *The Changing Family Life Cycle; A Framework for Family therapy.* New York: Gardner Press.
16. *Zakon o obrambi, uradno prečiščeno besedilo, UBP1, Uradni list RS, št. 40/2004.*
17. *Zakon o službi v Slovenski vojski, Uradni list RS, št. 68/2007.*